

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาคั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพกายของเด็กอนุบาลในกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักต่อส่วนสูงของเด็กและความถี่ในการเจ็บป่วยของเด็กกับภูมิหลังทางประชากร เศรษฐกิจสังคมของเด็กและมารดา และคุณลักษณะของโรงเรียนอนุบาลที่เด็กเรียนอยู่ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังของเด็กและมารดาได้มาจากการแจกแบบสอบถามไปยังมารดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนอนุบาลในเขตกรุงเทพมหานคร

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของโรงเรียนได้มาจากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้นของเด็ก และการสังเกตของผู้วิจัย

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพกายของเด็กบันทึกจากสมุดบันทึกสุขภาพประจำตัวของเด็ก

และได้ดำเนินการเก็บข้อมูลในช่วง เดือนสิงหาคม-กันยายน พ.ศ. 2538 ซึ่งภายหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วเสร็จได้จำนวนตัวอย่างในการศึกษาทั้งสิ้น 700 ราย จากเด็กอนุบาลในโรงเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานครทั้งหมด 20 โรงเรียน การศึกษาคั้งนี้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพกายของเด็กอนุบาลกับภูมิหลังของเด็กและมารดา และคุณลักษณะของโรงเรียนโดยการวิเคราะห์แบบตารางไขว้ และส่วนที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพกายของเด็กอนุบาลกับภูมิหลังของเด็กและมารดา และคุณลักษณะของโรงเรียนโดยการวิเคราะห์ความถดถอยพหุและค่าเฉลี่ยเลขคณิต สำหรับการประมวลผลข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

(SPSS/Statistical Package for the Social Sciences/Personal Computer) โดยใช้อัตราร้อยละแสดงข้อมูลทั่วไป และใช้ตารางไขว้

(Cross-tabulation) แสดงระดับของน้ำหนักต่อส่วนสูงของเด็กตามลักษณะภูมิหลังของเด็กและมารดา และคุณลักษณะของโรงเรียน ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ของการเจ็บป่วยของเด็กกับภูมิหลังของเด็กและมารดานั้นนำเสนอโดยการวิเคราะห์ความถดถอยพหุและค่าเฉลี่ยเลขคณิต ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนของน้ำหนักต่อส่วนสูงของเด็กกับลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจสังคมของเด็กและมารดา และคุณลักษณะของโรงเรียนอนุบาล

ในส่วนแรกเป็นการพิจารณาสุขภาพกายของเด็กในด้านสัดส่วนของน้ำหนักต่อส่วนสูงซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเจริญเติบโตของเด็กว่าเป็นไปอย่างเหมาะสมหรือไม่ จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับของน้ำหนักต่อส่วนสูงของเด็กกับภูมิหลังของเด็กและมารดา และคุณลักษณะของโรงเรียน พบว่ามีปัจจัยที่มีทิศทางของความสัมพันธ์อย่างชัดเจนและมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังต่อไปนี้

1.1 เพศของเด็ก ผลการศึกษาพบว่าเด็กชายมีแนวโน้มที่จะมีน้ำหนักต่อส่วนสูงอยู่ในระดับปกติมากกว่าเด็กหญิงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งอาจเป็นเพราะเด็กชายสามารถปรับเข้ากับโรงเรียนและมีพฤติกรรมการบริโภคที่ดีกว่าเด็กหญิง ทำให้เด็กชายมีสัดส่วนของน้ำหนักต่อส่วนสูงเป็นปกติมากกว่า และยังพบว่าเด็กหญิงมีแนวโน้มที่จะมีภาวะขาดสารอาหารหรือมีน้ำหนักต่อส่วนสูงต่ำกว่าระดับปกติมาก และในทางกลับกันพบว่าเด็กชายมีแนวโน้มจะมีน้ำหนักต่อส่วนสูงอยู่ในระดับสูงกว่าปกติมากหรืออ้วนเกินไป ซึ่งความสัมพันธ์ที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับต่ำกว่า .01

1.2 อายุของมารดา ผลการศึกษาพบว่าสัดส่วนของเด็กที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงอยู่ในระดับปกติแปรผันตามอายุของมารดาของเด็กตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือในกลุ่มเด็กที่มารดามีอายุมากขึ้นจะมีสัดส่วนของผู้ที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงอยู่ในระดับปกติมากขึ้นด้วย เพราะมารดาที่อายุมากกว่ามีความพร้อมความรู้ และความเข้าใจในการดูแลบุตรดีกว่ามารดาที่อายุน้อย ทำให้เด็กที่มารดาอายุมากกว่ามีแนวโน้มที่จะมีน้ำหนักต่อส่วนสูงอยู่ในระดับปกติมากกว่า นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กที่มารดามีอายุน้อยมีแนวโน้มที่จะมีน้ำหนักต่อส่วนสูงต่ำกว่าปกติมากหรือผอมไป และพบว่าเด็กที่มารดาอายุมากมีแนวโน้มที่จะอ้วนกว่าปกติ ซึ่งความสัมพันธ์ที่กล่าวมาทั้งหมดมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับน้อยกว่า .05

1.3 ระดับการศึกษาของมารดา เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักต่อส่วนสูงของเด็กของระดับการศึกษาของมารดาพบว่าเด็กที่มารดามีระดับการศึกษาสูงมีแนวโน้มที่จะมีน้ำหนักต่อส่วนสูงอยู่ในระดับปกติมากกว่าเด็กที่มารดามีระดับการศึกษาต่ำตามสมมติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับต่ำกว่า .05 เพราะการที่มารดาของเด็กมีความรู้ที่ถูกต้องในการดูแลบุตรจะทำให้มารดาสามารถดูแลให้บุตรมีสุขภาพที่ดี มีการเจริญเติบโตอย่างปกติ และยังพบว่าเด็กที่มารดามีระดับการศึกษาต่ำมีแนวโน้มจะมีภาวะขาดสารอาหารส่วนเด็กที่มารดามีระดับการศึกษาสูงมีแนวโน้มจะมีน้ำหนักต่อส่วนสูงอยู่ในระดับสูงกว่าปกติมาก

1.4 ประเภทของโรงเรียน สำหรับผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนของน้ำหนักต่อส่วนสูงของเด็กกับประเภทของโรงเรียนนั้นพบว่าเด็กที่อยู่ในโรงเรียนเอกชนมีสัดส่วนของผู้ที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงอยู่ในระดับปกติมากกว่าเด็กที่มีอยู่ในโรงเรียนรัฐบาล อาจเป็นเพราะโรงเรียนเอกชนมีค่าใช้จ่ายซึ่งได้รับมาจากผู้ปกครองเพียงพอที่จะจัดหาหรือให้การดูแลเด็กในเรื่องของอาหารได้ดีกว่าโรงเรียนรัฐบาล ทำให้เด็กในโรงเรียนเอกชนมีสัดส่วนของเด็กที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงอยู่ในระดับปกติมากกว่า นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กในโรงเรียนเอกชนมีแนวโน้มที่จะขาดสารอาหารน้อยกว่าเด็กที่อยู่ในโรงเรียนรัฐบาลและยังพบว่าเด็ก

ในโรงเรียนเอกชนมีแนวโน้มที่จะมีน้ำหนักต่อส่วนสูงอยู่ในระดับสูงกว่าปกติมากเกิน
ไปอีกด้วย ความสัมพันธ์ดังกล่าวมาแล้วนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.5 คุณภาพของอาหารที่โรงเรียนจัดให้ ผลการศึกษาปรากฏ
ว่าสัดส่วนของเด็กที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงอยู่ในระดับปกติแปรผันตามคุณภาพของอาหาร
คือ ในกลุ่มเด็กที่ได้รับอาหารคุณภาพดีว่ามีแนวโน้มที่จะมีสัดส่วนของผู้ที่มีน้ำหนักต่อ
ส่วนสูงอยู่ในระดับปกติมากขึ้นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เพราะการที่เด็กได้รับอาหารที่
มีคุณภาพดีจะทำให้เด็กมีการเจริญเติบโตที่เป็นปกติ นอกจากนี้ได้พบว่าเด็กที่อยู่ใน
โรงเรียนที่จัดอาหารคุณภาพดีให้แก่เด็กมีแนวโน้มที่จะมีสัดส่วนของน้ำหนักต่อส่วนสูง
อยู่ในระดับสูงกว่าปกติ ในขณะที่เด็กที่อยู่ในโรงเรียนที่จัดอาหารคุณภาพไม่ดีให้แก่
เด็กมีแนวโน้มที่จะประสพภาวะขาดสารอาหารความสัมพันธ์ดังกล่าวมาข้างต้นนี้มีนัย
สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.6 จำนวนเด็กในชั้นเรียน เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง
ระดับน้ำหนักต่อส่วนสูงของเด็กกับจำนวนนักเรียนในชั้นเรียนพบว่าเด็กที่อยู่ในชั้น
เรียนที่มีเด็กจำนวนน้อยมีแนวโน้มที่จะมีน้ำหนักต่อส่วนสูงอยู่ในระดับปกติมากกว่า
เด็กที่อยู่ในชั้นเรียนที่มีนักเรียนจำนวนมากตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .05 เพราะการที่มีเด็กในห้องเรียนจำนวนน้อยทำให้ผู้ดูแลเด็กสามารถ
ดูแลเด็กสุขภาพของเด็กได้ใกล้ชิดดีกว่า ซึ่งน่าจะส่งผลให้เด็กมีสุขภาพกายที่ดี

1.7 สภาพแวดล้อมของโรงเรียน พบว่าเด็กในโรงเรียนที่ไม่
มีปัญหาสภาพแวดล้อมมีแนวโน้มที่จะมีน้ำหนักต่อส่วนสูงอยู่ในระดับปกติมากกว่าเด็ก
ในโรงเรียนที่มีปัญหาสภาพแวดล้อมตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05 เพราะการที่เด็กได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีจะทำให้เด็กมีร่างกายแข็งแรง
และมีการเจริญเติบโตเป็นปกติ

ตารางที่ 28 สรุปความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับระดับของน้ำหนักต่อส่วนสูง

ตัวแปรอิสระ	ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ กับสัดส่วนของน้ำหนักต่อส่วนสูงในระดับปกติ
อายุของเด็ก	0
เพศของเด็ก (เด็กหญิง)	-
อายุของมารดา	+
จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่	0
ระดับการศึกษาของมารดา	+
สภาพการทำงาน	0
ชั่วโมงการทำงาน	0
รายได้ครอบครัว	0
ประเภทของโรงเรียน (รัฐบาล)	-
ระดับการศึกษาของครูประจำชั้น	0
คุณภาพของอาหาร	+
สภาพแวดล้อมของโรงเรียน (ไม่มีปัญหา)	+
จำนวนเด็กในชั้นเรียน	-

+ ความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
- ความสัมพันธ์ในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
0 ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการเจ็บป่วยของเด็กกับลักษณะประชากร เศรษฐกิจสังคมของเด็กและมารดา และคุณลักษณะของโรงเรียนอนุบาล

ใน ส่วนที่ 2 เป็นการพิจารณาสุขภาพกายของเด็กในด้านการเจ็บป่วยของเด็กซึ่งสะท้อนถึงความแข็งแรงของร่างกายและความสามารถในการต้านทานโรคของเด็ก ผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการเจ็บป่วยของเด็กกับภูมิหลังของเด็กตลอดจนคุณลักษณะของโรงเรียน พบว่าความถี่ในการเจ็บป่วยของเด็กแปรผกผันกับ อายุของเด็ก ระดับการศึกษาของครูประจำชั้น คุณภาพของอาหารที่โรงเรียนจัดให้ คือเด็กที่มีอายุน้อย เด็กที่ครูประจำชั้นมีระดับการศึกษาต่ำ หรือ อาหารที่โรงเรียนคุณภาพไม่ดี มีแนวโน้มที่จะมีความถี่ในการเจ็บป่วยมากกว่า นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กหญิงมีแนวโน้มที่จะมีความถี่ของการเจ็บป่วยมากกว่าเด็กชายและยังพบว่าเด็กที่อยู่ในโรงเรียนที่มีสภาพแวดล้อมไม่ดีหรือมีปัญหาสภาพแวดล้อมมีแนวโน้มที่จะมีความถี่ของการเจ็บป่วยมากกว่าเด็กที่อยู่ในโรงเรียนที่ไม่มีปัญหาสภาพแวดล้อม ความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการเจ็บป่วยของเด็กกับปัจจัยต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนี้ เป็นความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากผลการศึกษาข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่าการที่เด็กมีอายุมากขึ้น ทำให้เด็กมีภูมิต้านทานโรคมมากขึ้นจึงมีโอกาที่จะเจ็บป่วยน้อยลง และการที่ครูมีความรู้ก็มีส่วนสำคัญในการดูแลเด็กให้มีสุขภาพที่แข็งแรงและไม่เจ็บป่วย นอกจากนี้การที่เด็กได้รับอาหารที่มีคุณภาพดีก็จะช่วยให้เด็กมีร่างกายที่แข็งแรง ซึ่งจะส่งผลให้เด็กไม่เจ็บป่วยง่าย และสภาพแวดล้อมก็มีส่วนสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อภาวะสุขภาพของเด็กเช่นกัน การที่เด็กได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีนั้นจะช่วยให้เด็กมีร่างกายที่แข็งแรงและต้านทานโรคได้มากกว่า นอกจากนั้นแล้วสภาพแวดล้อมที่ไม่ดียังเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กมีโอกาเจ็บป่วยได้อีกด้วย

ตารางที่ 29 สรุปความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับความถี่ในการเจ็บป่วยของเด็ก

ตัวแปรอิสระ	ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับความถี่ในการเจ็บป่วยของเด็ก
อายุของเด็ก	-
เพศของเด็ก (เด็กหญิง)	+
อายุของมารดา	0
จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่	0
ระดับการศึกษาของมารดา	0
สภาพการทำงานของมารดา	0
ชั่วโมงการทำงานของมารดา	0
รายได้ครอบครัว	0
ประเภทของโรงเรียน	0
ระดับการศึกษาของครูประจำชั้น	-
คุณภาพของอาหารที่โรงเรียนจัดให้	-
สภาพแวดล้อมของโรงเรียน (ไม่มีปัญหา)	-
จำนวนเด็กในชั้นเรียน	0

+ มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

- มีความสัมพันธ์กันในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

0 ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาค้างนี้ มีข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปปฏิบัติเพื่อปรับปรุงและพัฒนาและข้อเสนอแนะการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสุขภาพของเด็กอนุบาลในโอกาสต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปปฏิบัติ

1.1 จากผลการศึกษาที่ได้แสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อสุขภาพกายของเด็กอนุบาล ดังนั้นหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีหน้าที่ในการควบคุมและดูแลโรงเรียนอนุบาล จึงควรให้ความสำคัญและควบคุมดูแลคุณภาพในด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนอนุบาล ให้เหมาะสมกับความต้องการของเด็กก่อนวัยเรียน เช่น คุณภาพของอาหารที่โรงเรียนจัดให้เด็ก สภาพแวดล้อมของโรงเรียน อัตราส่วนของผู้ดูแลเด็กต่อจำนวนเด็ก ตลอดจนมาตรการในด้านความปลอดภัยต่าง ๆ

1.2 กระทรวงศึกษาธิการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนให้ครูหรือผู้ดูแลเด็กได้มีกิจกรรมที่จะได้รับความรู้เพิ่มเติมหรือแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ในการดูแลเด็กในรูปของการอบรม การดูงาน หรือการสัมมนา เป็นต้น เพื่อให้ครูหรือผู้ดูแลเด็กมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นในการดูแลเด็กก่อนวัยเรียนมากยิ่งขึ้น

1.3 กระทรวงศึกษาธิการหรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนให้ทางโรงเรียนจัดกิจกรรมระหว่างครอบครัวของเด็กและโรงเรียนเพื่อให้โรงเรียนและครอบครัวมีความเข้าใจที่สอดคล้องกันอย่างถูกต้องในการดูแลเด็ก

1.4 และเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาเกี่ยวกับสุขภาพของเด็กให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือมีหน้าที่ควบคุมดูแลโรงเรียนอนุบาล ควรให้ทางโรงเรียนมีการบันทึกภาวะสุขภาพเด็กให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เช่น มีการบันทึกอาการป่วย ชนิดของโรคที่ป่วย หรือสาเหตุของการเจ็บป่วย รวมทั้งสาเหตุอีกประการหนึ่งของการเจ็บป่วยคือ อุบัติเหตุ ซึ่งน่าจะเป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพกายของเด็ก

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยต่อไป

2.1 ในการเลือกตัวอย่างของการศึกษาควรเลือกตัวอย่างให้ครอบคลุมเขตชนบทด้วย เพื่อให้เห็นภาพรวมทั้งแท้จริงของภาวะสุขภาพกายของเด็กวัยก่อนเรียน เนื่องจากเด็กในเขตชนบทมักจะประสบปัญหาทางด้านโภชนาการมากกว่าเด็กในกรุงเทพมหานคร

2.2 ควรศึกษาดัชนีที่จะเป็นตัวชี้ภาวะสุขภาพในด้านอื่น ๆ ทางด้านสาธารณสุข เช่น สาเหตุของการเจ็บป่วย โรคที่เด็กป่วยบ่อยๆ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพกายเด็กได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.3 ควรศึกษาความแตกต่างของโรงเรียนอนุบาลในด้านอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น การดูแลเด็กที่ป่วย มาตรการเกี่ยวกับความปลอดภัย เป็นต้น เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยด้านต่างๆ ของโรงเรียนอนุบาล ที่ส่งผลกระทบต่อภาวะสุขภาพของเด็ก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย